

چکیده پژوهش

در سالهای اخیر با افزایش تعداد دانشگاهها، تعداد کتابخانه ها و حجم مجموعه آنها در دانشگاهها فزونی یافته و با توجه به پیدایش تحولات جدید در روشها و ابزارهای کتابشناختی، استفاده از کتابخانه ها پیچیدگی خاصی پیدا نموده است. از این رهی امروزه آموزش مراجعه کنندگان در استفاده از کتابخانه های دانشگاهی از اهمیت خاصی برخوردار است. براین اساس بطور مداوم شیوه های آموزشی جدیدی در آموزش استفاده از کتابخانه ابداع می شود.

در این پژوهش به منظور بررسی دیدگاه مدیران کتابخانه ها در دانشگاههای دولتی شهر تهران، وابسته به وزارت علوم و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، در مورد برنامه ها، روشها، امکانات و مسائل آموزش استفاده از کتابخانه برای مراجعه کنندگان به ۱۰۳ کتابخانه دانشگاهی پرسشنامه ای ارسال شد. پس از بررسی پرسشنامه های برگشت داده شده مشخص گردید که ۵۳ کتابخانه (۵/۵۱ درصد) دارای برنامه های آموزش استفاده از کتابخانه می باشند. لذا این پرسشنامه ها تقویت و اطلاعات مندرج در آنها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج این تحقیق که به روش توصیفی تنظیم شده است نشان دهنده این است که بیشترین برنامه های آموزشی که در کتابخانه های مورد بررسی اجرا می شود به ترتیب عبارتند از: آشنایی با کتابخانه (۴/۷۷ درصد)، آموزش استفاده از برگه دان (۸/۶۹ درصد) و آشنایی با منابع مرجع، اطلاعاتی و تخصصی (۱/۴۹ درصد). بیشترین روش آموزشی مورد استفاده به ترتیب مربوط به آموزش موردی براساس درخواست مراجعه کننده (۳/۸۳ درصد) و انجام بازدید (۷/۵۴ درصد) می باشد. تعداد بسیار کمی از کتابخانه ها دارای امکانات آموزشی می باشند. بیشترین زمان اجرای برنامه های آموزشی در ترم اول برای دانشجویان ورودی جدید است بطوریکه در ۶/۴۷ درصد از کتابخانه ها به این نحو عمل می کنند و همچنین ۳/۴۶ درصد از مدیران کتابخانه ها معتقدند که

زمان مناسب برای اجرای برنامه های آموزشی همان ترم اول می باشد. در اجرای برنامه های آموزشی، کتابداران متخصص (۴۹/۱ درصد) بیشترین نقش را دارند و همینطور ۶۶ درصد از مدیران کتابخانه ها معتقدند که کتابداران متخصص باید برنامه های آموزش را ارائه کنند. در این پژوهش، مدیران کتابخانه ها به عنوان افراد حامی برنامه های آموزش استفاده از کتابخانه بالاترین درصد (۶۶ درصد) را به خود اختصاص داده اند و همچنین به عنوان مسئولان برگزاری برنامه های آموزشی در اولویت اول قرار گرفته اند.

در نهایت باید این نکته را مورد نظر قرار داد که با توجه به وجود منابع مختلف در کتابخانه های دانشگاهی، به اجرای یک برنامه کلی آشنایی با کتابخانه نباید بسنده کرد بلکه برای شناخت بهتر و استفاده از هر یک از این منابع باید برنامه آموزشی جداگانه ای را اجرا کرد. همچنین جلب همکاری اساتید دانشگاه در اجرای این برنامه های آموزشی می تواند بسیار سودمند باشد. از موارد مهم دیگری که باید به آن اشاره کرد این است که کتابخانه ها برای انجام رسالت آموزشی خود، با توجه به پیشرفت تکنولوژی اطلاعات، باید به امکانات و ابزار مناسب مجهز شوند و در بکارگیری نیروها در کتابخانه ها، با توجه به اهمیت نقش کتابداران متخصص، به جذب چنین کتابدارانی اهمیت بیشتری داده شود.